

**Baladic
mürskih ténje,
ponovitve¹**

Franc
Lainšček Feri

JAJČEVCI² beluh³ dedín beljaka, belih skazic bela moča, žolta plaz obraza
kdo brede kdo krmari, kdo pelda⁴ v svitni čas jeduha
ni nam — zenice so podplati in dan in noč sta čarni krasti
ni nam izrasti

o Voj⁵ v nebivanju hoteti, sembiti, tjakaj edino dimenzijo šteti
o Voj, ki smrti delaš, boš zmogel greh storiti

BUBE^{6, 7} gugljaj teh hotnic, daritev prvešča, posvetno na edincatem židanem vlási
pravbodi drobovje raztrosi iz vsakega zrkla na vreteno navija
in moli pravbodi⁸

gugljaj teh smrtnic navznoterdaritev
pravbodi zarodek iz smrti⁹

¹ Mürske balade, slovenski prepev.

² Prva, uvodna.

³ Po mürski legendi: človek brez madeža.

⁴ Nar. Peldati ali peldivati — *prerokovati*.

⁵ Po mürski legendi: Prvi človek, ki se je zavedel samega sebe kot minljivega. Daroval je življenje, postal božanstvo, tj. Voj, mürski bog življenja.

⁶ Druga, uvodna.

⁷ Po mürski legendi: kroglice leskove plesni, ki so jih ponavadi hranili v posebni dolbeni votlini nad vhodnim obokom. V njih so bile sojenice duhovnega v človeku, tj. gospodarju in moških potomcih.

⁸ Vraža *pravbodi* ima značaj molitve. Pri obredu *prošnje* so z različnim naglasom izgovarjali samo to besedo.

⁹ Po Štefanu Müskem: fizična navzočnost je pogojena s smrtjo.

PAGLAVCI^{10, 11}

sekiric brusi, v njih iverjih pritlikavi obrazi — kdo bode, oče, mati
tak shuda ta rod gosenih glav pri glavi, tak shuda shuda
v cimper stavkokazi, ti mravlji glasi z rokami med nogami

ne mali zov te svete brige iz kričavosti ravníc glavarji
kam pojde, kam stropna luč¹² udari
mali angelci¹³ razglavi

VOJŠČAKI¹⁴

teh čet nesvet teh votlih straž temno pečateni koraki
teh milih lic bohot, iz sedmih prstov in mezica rasteni veljaki
teh večnih srdb kdor mejo nosi meje ne prestopi¹⁵ — svet balad
so ničelni okopi¹⁶

en sam dotik iz krika rastejo živali¹⁷

VELJAKI¹⁸

luč bela belih lic,¹⁹ kar znani terja in kar terja znani
ne mrtev, mrtev za življenja dan, ne eden, sedem, narod ves na dlani
iz prestola

krvavih prva polovica iz boli, krvavih druga polovica iz trpi
krvavih tretja polovica — sinov sinovi — ki je ni²⁰

¹⁰ Tretja, pojasnjujoča.

¹¹ Po mürski legendi: nezaželjeni otroci mislijo s skupno glavo, tj. *pa-glavo*, ki je vsem ena in večna.

¹² Stropna luč ali *oko božanstva*. Gre za doslej neznano mitologijo Boga in Satana v eni osebi. *Božje in vražje v enem*. Catalogus cleri dioecesis Sabariensis.

¹³ Glej op. 11.

¹⁴ Četrta, pojasnjujoča.

¹⁵ Vojaški poklic/slужba je bil v mürskih legendah zmeraj izpostavljen kot nečasten in zato zaničevan.

¹⁶ Po Štefanu Mürskem: paradoks navidezne razrešitve srdb s silo, tj. brez duhovne pomiritve.

¹⁷ Po ljudskem verovanju se iz smrtnih krikov rojevajo ténje zveri.

¹⁸ Peta, pojasnjujoča.

¹⁹ Po mürski legendi: veljake so enačili z božanstvi, jim pripisovali njihove lastnosti.

²⁰ Po Štefanu Mürskem: paradoks poskusa s prihodnostjo.

PRAVDAČI²¹ ni čistopisja, očetje moji moji dedje paragrafi²²
 švist vekov pravdo skoz in skoz pretika, kaj črnim luknjam
 kaj marmornim končajem stavi
 23 . . .

duh zemlje kri trpina, človek v večni spravi: kod bode, naj udari
 o pribiru edino še ihtavost teh baladic pravi²⁴

STARCI²⁵ 26 cincavci stari trdokože bisernina,²⁷ če smo, smo prav izbrali
 pred ščit — in dvom glodač in misli vsilne žvečilna mrena
 pred ščit krjavlji v naši rani

verjetnost naša bo grobnina, vseh nebnic bomo kljubujoči svati
 še če nas na sedmero stran obrne
 dotikljaji piškavci ostanejo pred nami

GNILEC²⁸ mehkih glavíc žolte pentlje žoltih suknjic pikic tonkic lon²⁹ pomladni
 kakor sonce kakor ose vsepovsodna žolta žela — ni ugriza
 brez dotika — kvarterje je rez odmika

ko se ájsa gôri dôli, ko se rima, pesem dela
 dve ročici obviseli, vsi golobčki pozaspali tanek glasek mami pravi:
 : zakaj ta gnilec v moji glavi

²¹ Šesta, pojasnjujoča.

²² Paragraf kot določilo. Op. Monumenta, series prima.

²³ Nepopoln zapis: *le tukaj dolbenka mesena*.

²⁴ Triada: Vojščaki, Veljaki, Pravdači.

²⁵ Sedma, zadnja pojasnjujoča.

²⁶ Po Štefanu Mürskem: Starci so sinonim zaključenega življenja. Njih naloga je prenesti na rod morebitna spoznanja o skrivnosti bivanja. Iz zbira teh poročil naj bi pokolenja nekoč izluščila odrešujočo resnico.

²⁷ Starce, ki so dolžnost (op. 26) opravili, so pokopali ob polni luni, kar je bilo znak posebne časti.

²⁸ Osma, ponovljena.

²⁹ Nar. Povračilo, tudi obdaritev. Tu *daritev*.

³⁰ Po Štefanu Mürskem: kakor je *sok življenja* v glavi, tako je tudi vzrok smrti zmeraj v glavi.

PRIDIH³¹ oček mali, slednja slika kar so zmerajživega sveta kristali
oček kuka iz pridiha komajriba s telescem v glavi
oček mora v posvetno skozi ravnotežje potovati

ni upora ni netiva, pot je takšna kot so zdavnaj jo izbrali
a skrinja vendar trkom počí, glasov glasovi
bodo v njej nastali³²

ODMEV³³ beli risi beli glasi, kaj so mene sem poslali, mojo živo dušo
mrtvim jedcem darovali, kaj so travam travo, srnam srno, mojim krilom
križemkraž metulja³⁴ darovali

ko se plete, ko se jaše in brklja okoli, iz telesja lastnega
iz drobnic okopi³⁵

LUKNJA^{36, 37} kar luknje vnetim luknjalcem praznine, kar opne teh misli
s svojim navideznim risom, sem bližje od navznoterprežeče bližave
taisto od vsaksebi štrleče daljave

satambiva³⁸ mojega drugega življenje satambiva³⁹
biva nebesedo, samovsebnost vprašanja⁴⁰

³¹ Deveta, ponovljena.

³² Glej op. 20.

³³ Deseta, ponovljena.

³⁴ Po mürski legendi: duša zapusti telo v podobi metulja.

³⁵ Glej op. 20.

³⁶ Enajsta, zaključna.

³⁷ Luknje ali njih *ténje*.

³⁸ Vraža *satambiva* je imela značaj molitve. (Glej op. 8) Je nekakšna protiutež
vraži pravbodi. Njen smoter ni znan.

³⁹ Po Štefanu Mürskem: Človek biva tudi izza predstave o posvetnem in izza
predstave o sebi.

⁴⁰ Vprašanje, ki je obenem odgovor in tako *ključ* Mürskih balad. Poročilo o
samoti in molku Štefana Mürskega, Monumenta, series prima.

RASTEM^{41, 42}

rastem črni labodi neznanja, rastem iz zenikrvavijo, jim zrklo
razpada, slika ostaja: vse kar na telesju plesavih smrtnic
vse kar na telesju iz telesja⁴³

je hotnost nikogršnja hotnost iz ničā hoteti
je sedem, sedemkrat sedem prešteti

⁴¹ Dvanajsta, zaključna.

⁴² Nar. Arh. *Rastem*, vzklík življenju.

⁴³ Po Štefanu Mürskem: človek in človek kot bivajoče izza predstave o sebi
tvorita nasprotje, ki v naključni razrešitvi nujno povzroči smrt obojega.

Niko
Košir

Božična legenda

Z malce trudnim, morda celo naveličanim korakom je profesor Jurij Kostrevc stopil v predavalnico. Tudi to jutro je najprej, kot ponavadi, pogledal proti velikemu oknu, da bi videl, ali je tudi tokrat zaprto. Kakopak da je bilo, čeprav je neštetokrat, ali upravičeno ali ne, o tem se ni nikoli spraševal, ponavljal učečim se nadobudnežem, da vztrajanje v zatohlem

in slabo prezračenem prostoru ni le zadeva osebnega počutka ali higiene, mraza ali toplote, temveč tako rekoč nekaj, kar je treba spraviti v zvezo z etiko. Komur tako kužno ozračje godi, mu smrad in zatohlost godita tudi sicer v življenju, na žalost celo v zadevah, ki so mnogo pomembnejše kot to, ali je v sobi, kjer prebivamo ali se dlje mudimo, malo več ali manj kisika. Vse te njegove »pridige« pa so bile bob ob steno, da se je zavoljo njih zazdel kdaj pa kdaj sam sebi smešen in je naposled sklenil, da se zavoljo zaprtega okna ne bo več razburjal; če se jim zdi tako prav, naj ga kar zazidajo, da bo mir za vse večne čase! In tako je tudi danes proti oknu samo malo čudno pogledal, pogoltnil slino in pustil vse z mirom.

Ko je nato s kotičkom levega očesa ošvrknil predavalnico, je videl v njej le pet ljudi: dve študentki, ki nista zamudili prav nobene, res nobene ure, in tri neznance, študente ali ne, o tem ni nikoli razmišljal, ki so leto za letom kajpak zmeraj drugi, samo to jutro nenadoma postali od sile vedoželjni. Šlo je za božično jutro. In kakor jih ni videl nikoli